

IMPLEMENTATION OF CREDIT-MODULE SYSTEM IN ORGANIZATION OF EDUCATIONAL PROCESS AT THE NATIONAL UNIVERSITY OF UKRAINE FOR PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS

L. A. KHARCHENKO

National University of Ukraine for Physical Education and Sport

Abstract. The article deals with implementation of particular components of the European credit-module system (ECTS) at the National University of Ukraine for Physical Education and Sports for the 1-year students of the Faculty of physical education and recreation, Specialty 6.010200 Physical Education. This makes it possible greatly increase specialists' preparation quality in the sphere of physical culture and sport, and also their competitiveness.

Key words: credit-module system, educational process, physical culture and sport

КРЕДИТНО-МОДУЛЬНА СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ ПЛАВАННЯ КНУБА)

Станіслав КАНІШЕВСЬКИЙ, Юрій ЧОВНЮК, Ірина КАНІШЕВСЬКА,
Ігор РОССИПЧУК

Київський національний університет будівництва і архітектури (КНУБА)

Відомо [1-5], що вміння плавати – це життєво необхідна навичка, якою повинен володіти кожний студент вищого навчального закладу (ВНЗ) України. Цей, один з найпопулярніших видів спорту, має велике оздоровче, прикладне і виховне значення.

Систематичні заняття плаванням сприяють збереженню та зміцненню здоров'я, обумовлюють гармонійний розвиток організму, підвищують його функціональні можливості та працездатність.

Як ефективний, дієвий засіб різнобічного фізичного розвитку, плавання входить до державної програми фізичного виховання студентів у ВНЗ України.

Наявність спортивної бази, учбових та тренувальних зимових басейнів створюють сприятливі умови для ефективного протягом року навчально-тренувального процесу, для навчання плаванню, початковому тренуванню та підвищенню спортивної майстерності великої кількості студентів.

Виконуючи державну програму, кафедра фізичного виховання КНУБА озброює студентів теоретичними знаннями, навчає плаванню, готує до виконання контрольно-тестових нормативів та масових розрядів, вдосконалює майстерність студентів-спортсменів, готує громадських інструкторів та суддів зі спорту, заохочує професійно-прикладну підготовку студентів з плавання.

Метою даної роботи є висвітлення досвіду кредитно-модульної системи організації навчально-тренувального процесу (КМСОНТП) на заняттях з фізичного виховання у КНУБА, які проводять фахівці кафедри фізичного виховання та спорту спеціалізації плавання та висування на цій основі низки пропозицій щодо технологічного наповнення КМСОНТП у ВНЗ України у зв'язку з майбутньою інтеграцією нашої держави у європейський освітній простір.

1. Кредитно-модульна організація навчально-тренувального процесу на заняттях з фізичного виховання спеціалізації плавання кафедри фізичного виховання та спорту КНУБА. Одне з провідних місць у системі фізичного виховання КНУБА займає плавання – масовий вид спорту, який має оздоровче, спортивне та прикладне значення. Навчання плаванню передбачене програмою фізичного виховання кафедри. Завдання плавальної підготовки – навчити хлопців та дівчат основам техніки плавання; підготувати їх до виконання учбових та контрольних нормативів, а також – державних тестів оцінки фізичного розвитку.

При застосуванні бригадного методу, побудова навчального процесу має деякі відмінності. Студенти, вибравши плавання як основний метод фізичного вдосконалення, розподіляються на три учбових підрозділи у відповідності з рівнем їх плавальної підготовки, незалежно від року навчання у КНУБА (рівень плавальної підготовки (рівень компетентності) студентів-першокурсників КНУБА та тих, хто прийняв рішення спеціалізуватись та вдосконалювати свою фізичну підготовленість саме у плаванні, попередньо встановлюється спеціальним тестуванням у плавальному басейні КНУБА). У першу групу відбирають студентів, які добре володіють плавальними навичками (1-й рівень компетентності). Другу групу формують студенти, які самотужки навчилися триматись на воді певний час, але не володіють технікою спортивного плавання (2-й рівень компетентності). Третю групу утворюють студенти, які зовсім не вміють плавати (3-й рівень компетентності), повинні навчитися плавати будь-яким способом та підготуватися до виконання встановлених учбових нормативів. Студенти першої групи, у свою чергу, поділяються на дві підгрупи: 1) з середньою плавальною підготовкою (вони опановують техніку плавання способом кроль на грудях та на спині, або, у залежності від індивідуальних здібностей, способом брас); 2) з кращою плавальною підготовкою (вони вдосконалюють техніку всіх спортивних способів плавання, якими вже володіють, а саме: вільним стилем, кролем на спині, брасом, батерфляем (дельфіном) та підвищують рівень своєї тренуваності).

Відповідно до розподілу студентів бригада викладачів теж розподіляється для забезпечення проведення занять із вказаним контингентом.

Педагогічний процес фізичного виховання у КНУБА передбачає два обов'язкових заняття на тиждень тривалістю дві академічні години кожне.

Процес становлення навичок з плавання у студентів КНУБА та обґрунтування методики їх навчання плаванню були ретельно досліджені авторами [5]. Нижче викладений основний зміст та вдосконалені методика й програма навчання плаванню студентів КНУБА, які вписуються у кредитно-модульну систему організації навчально-тренувального процесу у ВНЗ України III-IV рівнів акредитації.

Студенти перших курсів КНУБА, на думку авторів даної роботи, за своїми руховими можливостями підготовлені до засвоєння складних плавальних рухів. Тому формування рухових навичок з плавання у них складається з трьох періодів (трьох модулів).

Перший період (перший модуль) – формування навичок взаємодії з водою. Він ділиться, у свою чергу, на дві складові (або два етапи). На першому етапі відбувається гальмування негативних та вироблення позитивних реакцій організму студента щодо взаємодії з водою. Тут студенти засвоюють підготовчі вправи (на суші й у воді), що виконуються у опорному положенні [1,2,4]. На другому етапі відбувається вироблення навичок горизонтального положення, які забезпечують прийняття вихідного горизонтального положення для виконання плавальних рухів. Саме тут розпочинається вивчення елементів техніки плавання [2,3].

Другий період (другий модуль) – формування цілісного стереотипу плавання. Тут вивчають усі елементи техніки плавання, їх узгодження між собою у цілісний спосіб плавання (координація рухів у плаванні конкретним стилем).

Третій період (третій модуль) – вдосконалення навичок. Тут студенти уточнюють координації рухів, відбувається подальше становлення та вдосконалення набутих навичок.

Основними засобами, які забезпечують формування навичок з плавання, є відповідні підготовчі вправи, вправи із вивчення техніки плавання конкретним стилем, що застосовуються у різних опорних й без опорних положеннях.

Особливість методики навчання плаванню (викладачів кафедри фізичного виховання та спорту КНУБА, майстрів спорту з плавання – Пеха С.В. та Шарапова Д.М.) полягає у використанні розроблених й систематизованих ними підготовчих вправ для вивчення техніки плавання, які забезпечують ефект „зміцнення” навичок.

Як і автори [5], ми вважаємо, що найкращих результатів у засвоєнні техніки й навичок з плавання можуть досягти тільки ті студенти, котрі будуть вивчати елементи техніки плавання без застосування спеціальних підтримуючих у воді (на воді) засобів. Слід зазначити, що перш за все у основу початкового навчання плаванню студентів ВНЗ (і КНУБА, зокрема) доцільно покласти вивчення техніки плавання способом кроль на грудях й на спині, по черзі вводячи у процес навчання вправи для вивчення саме цих способів (стилів) спортивного плавання.

Ефективним і дуже корисним, обґрунтованим у [5], виявився й метод одночасного вивчення техніки декількох способів/стилів спортивного плавання, бо з практичного досвіду авторів цієї роботи відомо, що такий підхід дозволяє у більш короткий термін часу і краще засвоїти техніку плавання конкретного стилю, сприяє підвищенню функціональних можливостей організму, появи й підвищенню загальної тренуваності організму студента у цілому. Саме цей метод попереджає передчасне (більш вузьке) вдосконалення плавців тільки у одному-двох стилях плавання, пропонуючи їм всебічну підготовку. Крім того, це дозволяє проводити заняття й на відкритому повітрі, у менш сприятливих (у порівнянні із закритим плавальним басейном) умовах при температурі води й повітря (+17...+19)°С.

Для проведення навчального процесу за вказаним вище методом в умовах закритого плавального басейну (а такий існує у КНУБА) для тих, хто вміє плавати у віці 17...22 років, автори даної роботи рекомендують планувати 5...7 занять для вирішення задач першого модуля, 10...12 занять для другого модуля, 4...6 – для третього модуля. На думку авторів даної роботи, саме 19...25 занять є достатніми для засвоєння технікою одного із способів плавання й здолання кожним, хто займається плаванням, починаючи з 3-го рівня компетентності, 25-50 м. За менш сприятливих умов (на відкритому повітрі й у природному водоймищі за їх температури +15...+19)°С) слід на цей процес відводити у півтора рази більше часу.

Загальний курс підготовки з плавання охоплює 20 занять у першому семестрі та 20 занять у другому семестрі учбового року.

Як додаткові методи у навчально-тренувальному процесі можуть використовуватись заняття з легкої атлетики, спортивних ігор, вправи на тренажерах, або, для дівчат – шейпінг, аеробіка чи ритмічна гімнастика.

Логічним завершенням курсу плавання для групи студентів, які мають 1-й рівень компетентності (як правило, – це плавці збірної команди КНУБА з плавання), тренуються до 6 разів на тиждень, є участь у змаганнях за програмою спартакіад КНУБА, ВНЗ міста Києва та України. Для студентів 2-го рівня компетентності плавальна підготовка у КНУБА завершується виконанням навчальних та контрольних нормативів, яке організовується у змагальній формі. Студенти 3-го рівня компетентності, які навчились на протязі 3-х вказаних вище модулів плаванню конкретним стилем (найчастіше – це вільний стиль на грудях), повинні для отримання заліку з дисципліни „Фізичне виховання” проплисти відстань у 25м (або 50м) без урахування часу будь-яким з обраних ними стилем спортивного плавання.

Підсумком занять для студентів усіх рівнів компетентності, які навчаються та вдосконалюються у плаванні, є складання тестів функціональної підготовленості, задоволення вимог щодо розвитку фізичних якостей та написання (за бажанням) рефератів із певних питань теоретичного курсу, які заздалегідь пропонують їм викладачі. (Останню форму проведення підсумкових занять краще застосовувати у роботі зі студентами ВНЗ, які відвідують заняття з фізичного виховання у спеціальних медичних групах). Термін прийому контрольних вимог – кінець кожного семестру навчального року.

2. Кредитно-модульна система організації навчального процесу (КМСОНП) як необхідна умова інтеграції вищої технічної освіти в Україні у європейський освітній простір: технологічне наповнення КМСОНП (аналогу ECTS). Входження національної вищої школи у європейський освітній та науковий простір є складним та багато аспектним завданням, яке потребує вирішення багатьох питань як на державному рівні, так і в кожному окремому ВНЗ. Інтеграційні процеси, які відбуваються в освіті європейських країн і насамперед країн-учасниць Болонської декларації, ґрунтуються на спільних вимогах цієї декларації, критеріях та стандартах національних систем вищої освіти й спрямовані на суттєве підвищення конкурентоспроможності національних систем освіти та науки (у т.ч. фізичного виховання), на забезпечення мобільності студентів, викладачів і науковців.

Найважливішими аспектами таких *інтеграційних процесів* є запровадження у державах-учасницях Болонської співдружності двоступеневої (двоциклової) системи підготовки фахівців (бакалавр – магістр) та Європейська кредитно-трансферна система навчання (ECTS), що в умовах ринкової економіки дає змогу поєднати інтереси особи з інтересами суспільства.

На думку авторів даної роботи, реформування вищої освіти, яке здійснюється у нашій державі протягом останніх років, є вагомою передумовою інтеграції України у європейський освітній простір, а та робота, що проводилась у наших ВНЗ, виявилась своєчасною.

Базовими принципами Болонського процесу є запровадження у національній вищій школі двоциклової системи навчання та Європейської кредитно-трансферної та акумулюючої системи (ECTS). Реалізація основних принципів ECTS у технічній освіті України передбачена кредитно-модульною системою організації навчального

процесу, запровадження якої (у т.ч. на кафедрі фізичного виховання та спорту КНУБА) визначено наказом Міністерства освіти і науки України.

Вважаємо, що технологічне наповнення КМСОНП (як, до речі, й КМСОНТП) може бути зведене до наступного:

- 1) створення принципово нових освітньо-кваліфікаційних характеристик (ОКХ) для магістерського циклу підготовки, у основу якої покладено принцип – від знань, навичок, умінь (у т.ч. у сфері фізичного виховання та фізичної культури), які визначаються ОКХ, до структурно-логічно підпорядкованих змістовних модулів магістерського циклу підготовки і формування на їх основі вимог до бакалаврського циклу підготовки;
- 2) формування на базі ОКХ бакалаврських і магістерських циклів змістовних модулів, які є підставою для побудови: *основи (ядра)* напряму підготовки чи спеціальності (нормативний блок дисциплін); вибіркових блоків, які формують освітньо-професійні програми (ОПП) кожного студента (*змінна траєкторія*).

Змістовні блоки будуються на засадах кредитного виміру, що дасть змогу їхнього взаємного зарахування у рамках Європейської системи ECTS. Обмеженнями щодо формування індивідуальної змінної траєкторії навчання студента є, по-перше, структурно-логічна підпорядкованість змістовних модулів, які визначають цю траєкторію, а, по-друге, часовий фактор та мінімальна кількість кредитів, що їх студент має зарахувати.

Важливим, на погляд авторів даної роботи, є визначення *оптимального співвідношення між нормативною та варіативною частинами ОПП*. Це співвідношення мало б становити 70% до 30% на бакалаврському циклі підготовки і – 50% до 50% на магістерському циклі підготовки, оскільки останній має оперативно реагувати на вимоги ринку праці.

При побудові індивідуального навчального плану особи, що навчається, на підставі такої структури ОПП, враховується: гранична (максимальна) кількість кредитів, яка визначена Тимчасовим положенням щодо організації навчального процесу при кредитно-модульній системі підготовки фахівців; мінімальна кількість кредитів чи залікових блоків для зарахування студентом семестру навчання; структурно-логічна схема. *Співвідношення між ядром і змінною траєкторією мають бути різними для магістра інженерії та магістра наук (наприклад, фізичного виховання)*.

На наш погляд, основні проблеми, які вимагають найшвидшого вирішення на дані ВНЗ є наступні:

1. Побудова внутрішньої інформаційної мережі задля формування реєстру індивідуальних ОПП, який охоплював би їх перелік, перелік осіб, які навчаються за ними (із залученням інституту „Паспорту здоров'я” студента ВНЗ), а також формування віртуальних навчальних груп та розкладу навчальних занять.
2. Реалізація внутрішньовузівської програми україномовного методичного забезпечення варіативної частини індивідуальних ОПП.
3. Підготовка викладачів (у т.ч. кафедр фізичного виховання та спорту), які могли б здійснювати навчальний процес іноземними мовами та підготовка відповідного методичного забезпечення.

На нашу думку, у технічних ВНЗ України III-IV рівнів акредитації доцільно

було б запровадити ОПП підготовки бакалавра за спеціальністю, який змінив би молодшого спеціаліста, а для її реалізації, на виконання указу Президента України про реформування вищої школи, навчальні заклади, які здійснюють підготовку молодшого спеціаліста, ввести у структуру ВНЗ III- IV рівнів акредитації (без права юридичної особи), що забезпечить розв'язання проблеми стосовно вимог ДАК України про необхідність наукових підрозділів для підготовки бакалаврів.

ВИСНОВКИ

1. Сучасна загальноосвітня середня школа, на наш погляд, відіграє важливу роль у реформуванні вищої школи України. Її (школу) теж треба реформувати через поступове запровадження кредитно-модульної системи у повній середній школі (десяті – дванадцяті класи) з правом вибору змінної траєкторії і узгодження цієї траєкторії з вимогами бакалаврської програми. Паралельно із зазначеним вище частина середніх шкіл могла б практикувати створення профільної старшої школи з урахуванням досвіду (і, зокрема, вітчизняного), набутого країнами європейської спільноти. **Саме така реорганізація, на нашу думку, дала б змогу розв'язати проблему кваліфікованого робітника в Україні.**
2. На рівні держави необхідно створити новий класифікатор професій та посад, котрий відповідав би як національним, так і загальноєвропейським та світовим стандартам (вимогам). Для випускників середніх шкіл (майбутніх абітурієнтів ВНЗ України) створити цілком „насичене” у інформаційному відношенні „поле”, до складу котрого входив би новий перелік напрямів підготовки та спеціальностей у ВНЗ України з обов'язковим їх укрупненням, оскільки існуючий не відповідає реальному ринку праці та вимогам Болонської декларації щодо забезпечення т.з. академічної мобільності у ВНЗ. Для цього слід **забезпечити більшу автономність національних ВНЗ у питаннях вибору (їх абітурієнтами, студентами) спеціальностей та спеціалізацій.**

Література

1. Всесторонняя физическая подготовка пловцов. Методическое письмо. – М.: Комитет по физической культуре и спорту при Совете Министров СССР, 1959. – 32с.
2. Тэлбот Д. Как плыть быстрее. – М.: Физкультура и спорт, 1978. – 88с.
3. Платонов В.Н., Зенов Б.Д., Корол Ю.А. Спортивное плавание. – К.: Здоров'я, 1979. – 184с.
4. Применение тренажёров при обучении студентов плаванию. Методические указания для студентов всех специальностей / Сост. А.А. Неборский, Н.А. Касаткин, Ю.И. Гончаров, И.И. Петрушевский. – К.: КИСИ, 1986. – 28с.
5. Плавання: Методичні вказівки до практичних занять з фізичного виховання для студентів усіх спеціальностей / Уклад.: С.В. Пех, Д.М. Шаранов. – К.: КНУБА, 2004. – 60с.

CREDIT AND MODULAR SYSTEM ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL AND TRAINING PROCESSES AT HIGH SCHOOLS OF UKRAINE (FOR EXAMPLE, LESSONS OF PHYSICAL EDUCATION OF SWIMMING SPECIALIZATION AT KNUCA)

Stanislav KANISHEVSKYI, Yuiry CHOVNJUK, Igor ROSSIPCHJUK

Kiev National University of Construction and Architecture

Abstract. The credit and modular system organization of the educational and training processes at high schools of Ukraine are proposed and discussed. One may use the experience of the swimming specialization of the chair of physical education and sport of KNUCA.

Key words: credit and modular system, training processes, high schools.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “МУЗИЧНО-РИТМІЧНЕ ВИХОВАННЯ”, ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Галина ШАНДРИГОСЬ

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Постановка проблеми. Подальші соціально-економічні і політичні зміни в суспільстві, зміцнення державності України, входження її у цивілізоване світове співтовариство неможливі без структурної реформи системи вищої освіти, зорієнтованої на забезпечення мобільності, працевлаштування та конкурентоспроможності фахівців.

На сучасному етапі становлення нашої держави перед вищою школою постало завдання підготовки таких спеціалістів фізичної культури, які б мали вагому ціну на ринку праці. Вирішення цієї проблеми потребує підвищення уваги до самостійної роботи студента, розробки нових технологій навчання та контролю знань, які б сформували виховання майбутнього вчителя фізичної культури у напрямку набуття ним необхідних професійних знань, умінь та навичок [5].

Освітні системи в будь-якій країні світу повинні сприяти реалізації основних завдань соціально-економічного та культурного розвитку суспільства. Однією із умов входження вищої освіти до єдиної Європейської зони є реалізація Україною ідей Болонського процесу [1]. Основою входження українських вузів у європейський освітній простір є розробка і долучення до системи перезарахування кредитів ECTS (Європейська кредитно-трансферна система) [3]. Вони відображають кількість роботи, якої вимагає кожен блок дисципліни відносно загальної кількості роботи, необхідної для завершення повного року академічного навчання у закладі, тобто лекції, практична робота, семінари, консультації, виробнича практика, самостійна робота—у бібліотеці чи вдома, екзамени, дипломний проект,